

УДК 378.017:172.15

Коломієць Наталія Андріївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри виховних технологій та педагогічної творчості Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
E-mail: kolomiets_nauka@i.ua

НАЦІОНАЛЬНА СВІДОМІСТЬ ЯК ЦІННІСТЬ І КОНСОЛІДУЮЧА ОСНОВА НАЦІЇ

Анотація. У запропонованій статті розкривається сутність поняття «національна свідомість», окреслено його основні смислові моменти. Акцентується увага на актуальності питання національного виховання підростаючого покоління. З'ясовано, що одним з основних компонентів національного виховання виступає національна свідомість. Робиться висновок, що національна свідомість – це багатогранний феномен, який представляє собою сукупність соціальних, економічних, політичних, моральних, етичних, філософських, релігійних поглядів, норм поведінки, звичаїв і традицій, ціннісних орієнтацій та ідеалів, що відображають особливості життєдіяльності націй і народностей, включає в себе цінності як внутрішньо національних, так і міжнародних відносин. Виокремлено низку основних чинників впливу на формування національної свідомості, які умовно поділені на три великі групи: об'єктивні, практично-духовні, технологічні.

Ключові слова: національне виховання; національна свідомість; нація; цінність; чинники впливу на формування національної свідомості.

Natalia Kolomiets – Philosophy doctor (pedagogics), Associate Professor of the education technologies and pedagogical creativity chair Pavlo Tychna Uman state pedagogical university
E-mail: kolomiets_nauka@i.ua

NATIONAL CONSCIOUSNESS AS VALUE AND CONSOLIDATING BASIS OF A NATION

Summary. The proposed article reveals the essence of the concept of «national consciousness», outlines its basic semantic points. The emphasis is placed on the

relevance of the national education of the younger generation. The primary objective of national education consists in the acquisition by young people of social experience, inheritance of spiritual achievements of the Ukrainian people, the achievement of high culture of international relations, making young people into effective Ukrainian citizens, who are spirituality developed and possess moral, artistic and aesthetic, legal, ecological culture. National education heads for making children aware of the deep layers of national culture and spirituality, forming national-oriented worldview in young people, as well as ideas, attitudes and beliefs based on the values of domestic culture. It is revealed that one of the main components of national education is national consciousness. It is concluded that national consciousness is a multifaceted phenomenon, which is a set of social, economic, political, moral, ethical, philosophical, religious beliefs, norms of behavior, customs and traditions, values orientations and ideals that reflect the peculiarities of the life of nations and nationalities, includes values of both national and interethnic relations. A number of main factors influencing the formation of national consciousness, which are conventionally divided into three large groups: objective, practical and spiritual, technological, are singled out.

Key words: national education; national consciousness; nation; value; factors of influence on forming of national consciousness.

Новий етап розвитку української нації вимагає вирішення значного обсягу проблем, успадкованих від тоталітарного минулого. Одна з пріоритетних – формування національної системи освіти, призначеної відродити національну свідомість українського народу, спроможної ефективно реалізувати виховання нового громадянина незалежної держави, формування модерної ідентичності, здатної конкурувати з більш усталеними моделями, що виникли раніше.

Нажаль, реалії сьогодення уповільнюють цей процес. Поляризація світового суспільства, що виражається в діаметрально протилежних відмінностях між рівнем життя населення та ступенем соціально-економічного розвитку різних країн світу; міжнародний тероризм; міжнаціональні військові конфлікти; «інформаційна війна»; «розмивання» державних кордонів, що в кінцевому

результаті може призвести до руйнації духовно-моральних і культурних цінностей, закладених історичним рівнем розвитку націй.

З огляду на ці проблеми, задля збереження самобутності, самостійності та ідентичності української нації, слід звернутися до поняття «національна свідомість» у його національному, державному та духовному вимірі.

Метою статті є виокремлення національної свідомості як основи збереження національних цінностей; звернено увагу на її основну мету та теоретичні аспекти.

Педагогічне завдання виховання у молоді національної свідомості, як основи формування державотворчої молоді, з давніх часів і до наших днів залишається об'єктом уваги педагогічної науки і практики, що є, у певному розумінні, невід'ємною складовою загальної педагогічної проблеми національного виховання підростаючих поколінь.

У цілому, різноаспектними теоретичними, зокрема філософськими, етнополітологічними та етнодержавознавчими проблемами, пов'язаними з піднесенням національної свідомості, подоланням упередженості до націоналізму, розвитком окремих складових української національної свідомості займалися В. Андрущенко, І. Вакарчук, В. Кремень, І. Курас, М. Мокляк, Ю. Римаренко, В. Смолій.

В наш час, коли відбувається духовне відродження і становлення нашої держави, актуальності набуває питання національного виховання підростаючого покоління. Головна мета національного виховання – це набуття молоддю соціального досвіду, успадкування духовних надбань українського народу, досягнення високої культури міжнаціональних взаємин, формування у молодій людини, незалежно від національної приналежності, рис громадянина Української держави, розвиненої духовності, моральної, художньо-естетичної, правової, трудової, екологічної культури. Національне виховання спрямовується на залучення дітей до глибинних пластів національної культури і духовності, формування у молоді національних світоглядних позицій, ідей, поглядів, переконань на основі цінностей вітчизняної світової культури.